

526

OKRESNÍ SOUD NOVÝ JIČÍN		
Došlo	13 -06- 2005	hgd
Poč.stej.		příloh
Hodnota kolku		

7 Tdo 54/2005

U S N E S E N Í

4 T 194/97

Nejvyšší soud České republiky rozhodl dne 12. května 2005 v neveřejném zasedání o dovolání nejvyšší státní zástupkyně, které podala proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 6. 2004, sp. zn. 4 To 35/2004, v neprospěch obviněných

, nar. v bytem

, nar. v

bytem v trestní věci vedené u Okresního soudu v Novém Jičíně pod sp. zn. 4 T 194/97, t a k t o :

Podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. se dovolání **o d m í t á .**

O d ů v o d n ě n í :

Usnesením Okresního soudu v Novém Jičíně ze dne 10. 12. 2003, sp. zn. 4 T 194/97, bylo podle § 223 odst. 1 tr. ř., z důvodu uvedeného v ustanovení § 11 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání obviněných pro skutek spočívající v tom, že dne 14. 4. 1984 v době od 11:00 hodin do 18:00 hodin v Kopřivnici, okres Nový Jičín, v kanceláři hotelu Stadion, kpt. jako zástupce náčelníka Okresní správy Sboru národní bezpečnosti, oddělení Státní bezpečnosti v Novém Jičíně a jako operativní pracovník Okresní správy Sboru národní bezpečnosti, oddělení StB Nový Jičín, násilím a pohrůzkami násilím, přinutili římskokatolického kněze a k podepsání spolupráce s StB tím způsobem, že mu vyhrožovali fyzickou likvidací, zbavením možnosti vykonávat kněžský úřad, persekucí jeho rodinného příslušníka, přitom jmenovaného ohrožovali sekáčkem na maso a nožem, vyhrožovali mu obviněním ze znásilnění a tím, že do něho nalijí alkohol a odvezou na záchytnou stanici, přičemž v důsledku tohoto jednání se u poškozeného vyvinula chronická úzkostná neuróza jako duševní choroba s trvalými následky. Tímto jednáním měli podle obžaloby spáchat trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 158 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. c) tr. zák. Trestnost jednání obviněných podle soudu I. stupně zanikla uplynutím pětileté promlčecí doby, která skončila ještě před účinností zákona č. 198/1993 Sb. o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, ale i v případě, že by tato promlčecí doba začala běžet ve smyslu tohoto zákona, tj. dne 30. 12. 1989, protože v jednání obviněných lze spatřovat toliko trestný čin podle § 158 odst. 1 písm. a) tr. zák.

Usnesením Krajského soudu v Ostravě ze dne 28. 6. 2004, sp. zn. 4 To 35/2004, byla stížnost státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně, která byla podána proti citovanému usnesení soudu I. stupně, zamítnuta podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. jako nedůvodná.

Proti usnesení odvolacího soudu podala nejvyšší státní zástupkyně řádně a včas dovolání v neprospěch obou obviněných z důvodů uvedených v § 265b odst. 1 písm. f), g) a l) tr. ř. s tím, že se odvolací soud nedostatečně vypořádal s námitkou spočívající v tom, že úmyslné protiprávní chování obviněných bylo hlavní a v zásadě jedinou možnou, resp. hlavní příčinou, z hlediska hmotného trestního práva jedinou relevantní, jež měla za následek poškození duševního zdraví poškozeného kněze

„ mezi tímto následkem a jednáním obviněných je tedy zachována příčinná souvislost. Vytýká soudům, že při řešení otázky zachování příčinné souvislosti vycházely z představy, že by muselo být v důkazním řízení jednoznačně prokázáno, že porušení psychického zdraví poškozeného bylo důsledkem pouze a výlučně jednání obviněných a jakoukoliv další možnou příčinu (např. od dětství zvýšený neurotismus poškozeného) považují za vylučující stoprocentní jistotu o tom, že jediným důvodem vzniku neurotické poruchy poškozeného byla událost z 14. 4. 1984. Z tohoto konstatování pak soudy nesprávně odvozují pochybnosti o zachování příčinné souvislosti jako důvod pro zastavení trestního stíhání. S odkazem na konkrétní závěry odborné literatury k otázce příčinné souvislosti pak nejvyšší státní zástupkyně uvádí, že i když se na vzniku poškození duševního stavu poškozeného mohly spolu podílet všemožné podmínky a příčiny, zásadní příčinou bylo předmětné jednání obviněných, které mu přivodilo duševní otřes i fyzické útrapy, které vedly ke vzniku posttraumatické stresové poruchy. Nic na tom nemůže změnit ani zřejmě neadekvátní způsob pozdější léčby, ani predispozice poškozeného, protože bez vědomě protiprávního jednání obviněných by nedošlo k tak razantní a v zásadě trvalé negativní změně jeho duševního stavu. Tento těžší následek byl nepochybně pokryt úmyslným zaviněním obviněných, protože museli být přinejmenším srozuměni s možností, že poškozenému může v důsledku jejich jednání vzniknout zvláště závažný následek, především ve sféře duševního zdraví. Přitom takovýto následek by mohl spočívat i v diskreditaci poškozeného jako kněze a nepřijatelném zásahu do jeho ústavně zaručených práv a svobod, když nejde toliko o způsob jednání obviněných, jak uvedl soud I. stupně. Pokud tedy soud I. stupně, pro nedostatek příčinné souvislosti mezi jednáním obviněných a škodlivým následkem na zdraví a osobním postavení poškozeného, zastavil jejich trestní stíhání, protože bylo promlčeno, rozhodl tak na základě nesprávného hmotně právního posouzení skutku, ačkoli pro takové rozhodnutí nebyly dány zákonné podmínky a jsou tak dány důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř. Stížnostní soud pak tím, že nevyhověl stížnosti státního zástupce a důvodně podaný řádný opravný prostředek zamítl, naplnil tak dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., neboť v předcházejícím řízení byly dány důvody dovolání podle § 265b odst. 1 písm. f) a g) tr. ř.

Nejvyšší státní zástupkyně proto navrhla, aby Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil usnesení soudů obou stupňů a podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal Okresnímu soudu v Novém Jičíně, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Obviněný využil svého práva a vyjádřil se k podanému dovolání s tím, že s ohledem na článek 40 odst. 6 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb. je podání dovolání v jeho neprospěch nezákonné. Konkrétně pak popisuje průběh trestního stíhání a dokazování, kdy byly ze spisu vyšetřovatelem ÚDV odstraněny důkazy svědčící v jeho prospěch, poškozený trpěl úzkostí a nespavostí již od roku 1973,

tj. 11 let před událostí, nesouhlasil se svým lékařským vyšetřením a požadoval zastavení trestního stíhání. Vyjádřil souhlas se závěrem soudu I. stupně, který se důkladně zabýval otázkou příčinné souvislosti a konstatoval, že nelze vznik zjištěné poruchy u poškozeného a její změny, jednoznačně připisovat obviněným. Navrhl, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Za oba obviněné podal vyjádření k dovolání také advokát JUDr. R. Legerský, který jej považuje za nedůvodné. Má rovněž za to, že trestní stíhání nemělo být z důvodu § 11 odst. 1 písm. h) tr. ř. vůbec zahájeno, protože dřívější stíhání obviněných pro týž skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o postoupení věci ke kázeňskému projednání podle § 159 odst. 3 písm. b) tr. ř. Navrhl proto, aby bylo dovolání podle § 265j tr. ř. zamítnuto.

Jak vyplývá z obsahu podaného dovolání, jedinou a podstatnou otázkou z hlediska uplatněného důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je posouzení hmotně právní námitky ohledně existence příčinné souvislosti mezi jednáním obviněných a následkem, ve formě chronické úzkostní neurózy, jako duševní choroby s trvalými následky.

Soud I. stupně po zhodnocení všech provedených důkazů dospěl k závěru, že na vznik neurózy mohou mít vliv všechny negativní vjemy a prožitky, přičemž z hlediska časového horizontu delšího 10 let lze jen ztěží zpětně určit jednu událost za jedinou příčinu vzniku zjištěné nemoci a považovat ji za spouštěcí mechanismus stresové poruchy, ač je to vysoce pravděpodobné. Na základě toho pak konstatoval, že nelze jednoznačně dovodit příčinnou souvislost mezi jednáním obžalovaných a zjištěnou poruchou poškozeného a nelze jej proto právně kvalifikovat i podle odst. 2 písm. c) § 158 tr. zák.

S tímto závěrem se ztotožnil také soud odvolací. Zdůraznil přitom, že podle znalce psychologa, poškozeného od dětství provází zvýšený neurotismus, který se v průběhu dalšího života pod vlivem stresových situací prohlubuje, samotný poškozený vypověděl, že od té doby trpěl pouze nespavostí, resp. přecitlivělostí. Odvolací soud dále zdůraznil, že poškozený nebyl neschopen práce a plnil si své kněžské povinnosti, lékařskou pomoc vyhledal pouze u svého bratrance psychiatra, který mu nepravdělně předepisoval léky na spaní. K závěrům znalce z oboru psychiatrie odvolací soud uvedl, že je nelze přeceňovat, když znalec neměl k dispozici zdravotní dokumentaci poškozeného z kritické doby a znalecké zkoumání bylo prováděno v době vyšetřování celého případu, kdy byl poškozený znovu vystaven stresujícím situacím, které vzhledem k jeho zjištěné nervové labilitě těžce zvládal, což mohlo mít vliv na jeho chování před znalci a ovlivnit tak jejich závěry.

Nejvyšší soud po zvážení celkové důkazní situace dospěl k zjištění, že závěr soudů obou stupňů o neexistenci příčinné souvislosti je správný.

Obecně je třeba především zdůraznit, že ve věci jde o posouzení příčiny vzniku duševní choroby u poškozeného, jehož osobnostním jádrovým rysem již od dětství je zvýšený neuroticismus, který se v průběhu dalšího života pod vlivem stresových situací prohlubuje. Vedle tohoto zjištění znalce z oboru psychiatrie, specializace klinická

psychologie, také další znalec z oboru psychiatrie konstatoval u poškozeného vrozené dispozice pro neurózu s tím, že tato se dá léčit, ale v případě poškozeného byla léčba méně dostatečná. Znalec přitom posuzoval vliv na duševní zdraví poškozeného u události, která se odehrála před téměř třinácti lety a neměl vzhledem k její neexistenci k dispozici zdravotní dokumentaci, která by objektivizovala aktuální stav poškozeného v dané době. Mimo vyšetření samotného poškozeného, který se vyjadřoval pouze k předmětné události, tak znalec neměl jiné podklady. Zvláště za této situace odvolací soud správně uvedl, že závěry znalce (MUDr. Weinbergra) nelze přeceňovat a nelze je hodnotit odděleně od ostatních důkazů.

Nelze přitom přehlédnout, že závěry tohoto znalce ani sami o sobě nevyznívají jednoznačně, ač znalecký posudek byl na žádost soudu doplněn a znalec byl opakovaně osobně slyšen u hlavního líčení. V samotném posudku znalec uvádí (č. l. 344 tr. sp.), že vzhledem k absenci zdravotní dokumentace nelze potvrdit ani vyvrátit 14. 4. 1984 jako základní trauma, i když vyšetření poškozeného i svědecké výpovědi pro to jednoznačně svědčí. U hlavního líčení (č. l. 358 tr. sp.) pak znalec označil jako pravděpodobné, že i z hlediska časového horizontu více než 10 let a nízké toleranci poškozeného vůči konfliktním situacím, může dospět k závěru, že událost z roku 1984 byla příčinou vzniku neurózy, resp. posttraumatické stresové poruchy. Tato porucha se přitom může z hlediska úrovně měnit podle situace, může se např. zhoršit výsledkem u soudu nebo znalce.

Příčinná souvislost, jako obligatorní znak objektivní stránky trestného činu, spojuje jednání s následkem. Bezpečné zjištění příčinné souvislosti je jedním ze základních předpokladů trestní odpovědnosti, protože jednáající osoba může být trestně odpovědná jen tehdy, jestliže svým jednáním následek skutečně způsobila. Příčinná souvislost mezi jednáním pachatele a následkem se nepřerušuje, pokud k jednání pachatele přistoupí další skutečnost, jež spolupůsobí při vzniku následku, ale jednání pachatele zůstává takovou skutečností, bez níž by k následku nedošlo. Z hlediska způsobení následku musí být tedy jednání pachatele skutečností dostatečně významnou, pokud se na způsobení následku podílelo více příčin. Příčinná souvislost se přerušuje, pokud existuje další příčina jako výlučná, jež způsobí následek bez ohledu na jednání pachatele.

Vzhledem k těmto obecně platným závěrům rozhodným pro posuzování příčinné souvislosti, je také Nejvyšší soud toho názoru, že její existenci v daném případě nelze spolehlivě zjistit a neztotožnil se s názorem nejvyšší státní zástupkyně, že hlavní příčinou náhlé změny psychického stavu poškozeného a následné posttraumatické stresové poruchy, byl nepochybně právě způsob jednání obviněných při tzv. „verbovce“. Vzhledem ke všem uvedeným skutečnostem, které soudy vedly k závěru o neexistenci příčinné souvislosti, je sice pravděpodobné, že tomu tak mohlo být, ale nelze mít za spolehlivě prokázané, že tomu tak skutečně bylo, resp. že jednání obviněných zůstává i při spolupůsobení dalších okolností takovou skutečností, bez níž by k následku nebylo došlo.

Nejvyšší soud se přitom věcí zabýval z hlediska následku zjištěného soudem I. stupně v průběhu hlavního líčení, který je v souladu s následkem uváděným v obžalobě. Daný následek odpovídající skutkovým zjištěním soudu I. stupně je v řízení

o dovolání relevantní a dovolací soud je jím vázán. V dovolání alternativně zmíněný následek ve formě diskreditace poškozeného a zásahu do jeho ústavně zaručených práv a svobod, byl jako zvlášť závažný následek ve smyslu § 158 odst. 2 písm. c) tr. zák. obsažen ve sdělení obvinění oběma obviněným v roce 1996. V průběhu přípravného řízení se ale dokazování zaměřilo na následek ve formě duševní choroby a jak konstatoval již soud II. stupně v dovoláním napadeném usnesení, pro závěr o diskreditaci poškozeného nebyly v průběhu celého řízení (dokazování) zjištěny důkazy a sám poškozený se o takovémto následku nikdy nezmiňoval.

Na základě uvedených důvodů Nejvyšší soud zjistil, že námitky uvedené v dovolání jsou zjevně neopodstatněné, a v dovolání namítanou otázkou existence příčinné souvislosti se řádně vypořádal v odůvodnění svého rozhodnutí jak soud I. stupně, tak i soud odvolací. Proto bylo dovolání odmítnuto podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné, když uplatněné důvody dovolání nejsou ve věci naplněny.

P o u ě n í : Proti tomuto usnesení není opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 12. května 2005

Předseda senátu:
JUDr. Michal Mikláš v. r.

Za správnost vyhotovení:
Hana Špačková

